

SALMAN
RUSHDIE

DOI ANI, OPT LUNI
ȘI DOUĂZECI ȘI OPT
DE NOPTI

Traducere din limba engleză
și note de Dana Crăciun

POLIROM
2015

Cuprins

Copiii lui Ibn Rushd	9
Domnul Geronimo	24
Incoerența filosofilor	63
Ciudățeniile	71
Zumurrud cel Mare și cei trei tovarăși ai săi.....	135
Dunia se îndrăgostește din nou.....	159
În cutia chinezească.....	200
În care sortii încep să se schimbe	226
Crăiasa zinelor	279
Epilog	307

Odată eliberat și revenit imediat la deplina-i imensitate, jinnul a fost uimit de două lucruri care făceau din Ghazali un muritor foarte neobișnuit. În primul rînd acesta nu s-a cutremurat. Cutremuratul – după cum avea să afle peste secole tînărul Jimmy Kapoor – era nu doar un gest cuvenit, ci, în majoritatea cazurilor, era și reacția instinctivă la vederea lui Zumurrud în toată gloria sa întunecată. Totuși „muritorul ăsta“, a observat Marele Ifrit cu o oarecare perplexitate, „nu pare-a se cutremura“. Asta a fost în primul rînd. În al doilea rînd nu i-a cerut nimic pe loc! Așa ceva nu se mai întîmplase. Bogății infinite, un organ sexual mai mare, puteri nelimitate... astfel de dorințe erau în capul listei cu cele mai frecvente pretenții ale ființelor umane de sex bărbătesc. Cînd venea vorba de dorințe, mintea ființelor umane masculine era surprinzător de lipsită de imaginație. Dar *nici o dorință?* Amînarea tuturor celor *trei* dorințe? Era aproape o nerușinare.

— Nu ceri *nimic*? a răcnit Zumurrud-Șah. Nimicul e ceva ce nu pot da.

Ghazali și-a înclinat capul de filosof și și-a cuprins bărbia în mină.

— Văd că fi conferi nimicului calitatea de obiect. Nimicul reprezintă acel obiect care nu poate fi dat tocmai din cauză că nu este un obiect și, cu toate acestea, după părerea ta, neobiectualitatea lui este ea însăși o formă de obiectualizare. Este o chestiune pe care am putea-o discuta. Trebuie să înțelegi, jinnule, că sînt un bărbat cu puține nevoi. N-am nevoie de bogății infinite, nici de un organ sexual mai mare și nici de puteri nelimitate. S-ar putea să vină însă momentul cînd îți voi cere un serviciu și mai mare. Îți voi da eu de veste. Deocamdată vezi-ți de drum. Ești liber să pleci.

— Cînd va veni momentul ăla? a vrut să știe Zumurrud-Șah. Voi fi foarte ocupat, îți dai și tu seama. După ce-am stat închis în sticla aia atît de mult timp, am foarte multe lucruri de făcut.

— Momentul va veni cînd va fi momentul, i-a răspuns Ghazali oțărîndu-l și s-a întors la cartea lui.

— Scuip pe toți filosofi, i-a zis Zumurrud-Șah, și pe artiști și pe tot restul omenirii...

După care s-a răsucit într-un vârtej de furie și dus a fost.

Timpul a trecut, anii au trecut, deceniile au trecut, Ghazali a răposat și odată cu el a răposat și contractul – sau cel puțin așa credea jinnul. Și fantele dintre lumi s-au infundat și s-au blocat cu totul, iar în Peristan, care este Tărîmul Fermecat, Zumurrud a uitat o vreme cu totul de lumea oamenilor, de bărbatul care a refuzat să-și pună o dorință, apoi au trecut și secolele, a început un nou mileniu, pecetele care separau lumile au început să se sfărîme și apoi... bum!, iată-l din nou aici, în lumea acestor ființe nevolnice, unde a suzit dintr-odată în minte o voce care-l chema, vocea unui mort, vocea țărinei, nici măcar a țărinei, vocea golului unde fusese țărîna mortului, un gol care era cumva însuflețit, care părea să aibă cumva sensibilitatea mortului, un gol care-i porunceea să se arate, pentru ca el să-și poată exprima prima mare dorință. Iar jinnul, neavînd de ales, căci era legat de contract, chiar dacă avea intenția să susțină că prevederile contractului nu se aplicau postum, și-a amintit vorbele neobișnuite ale lui Ghazali, „Oricînd ar fi, în orice veac, oricînd ar fi și orice mi-aș dori”, și și-a dat seama că, din moment ce uitase să includă o clauză referitoare la deces (un detaliu pe care trebuia să-l rețină dacă pe viitor i se va mai întîmpla să trebuiască să încheie din nou contractul cu trei dorințe!), era în continuare captiv în cadrele lui ca într-un giulgiu și trebuia să facă orice și-ar fi dorit golul.

Și-a amintit, și-a revigorat rapid toată furia sa nedomolită, furia unui Mare Ifrit care petrecuse o jumătate de eternitate într-o sticlă albastră, și s-a lăsat cuprins de dorința de a se răzbuna pe toată specia din care se trăgea cel care-l întemnițase. Se va achita de penibila

sa obligație față de un mort și apoi va veni și vremea răzbunării. S-a jurat că așa va fi.

Apropo de furia lui Zumurrud-Şah, în secolul al şaisprezecelea un grup de geniali artiști de curte indieni, aflați în slujba Marelui Mogul Akbar, îl luase peste picior și îl înjosise. În urmă cu aproximativ patru sute patruzeci de ani apăruse de câteva ori în seria de picturi Hamzanama, care descriau aventurile eroului Hamza. Iată-l pe Zumurrud – aici, în tabloul acesta! – împreună cu ortacii săi, Ra'im Suge-Singe și Rubinul Strălucitor, punind la cale următoarea mirşăvie. Şoptesc şoptesc chicotesc şuieră. Deasupra lor se întinde un baldachin portocaliu cu alb, iar în spatele lor se înalță un munte de bolovani înfoiați, ca niște nori de stincă. Bărbați cu tauri cu coarne lungi ingenunchează, jurînd credință – sau poate doar înjurînd, căci făptura lui Zumurrud-Şah este o priveşte suficient de înspăimîntătoare ca să-i facă pe oamenii curați să folosească un limbaj murdar. Este un monstru, o spăimoşenie, un uriaş, e de zece ori mai mare decît oricine altcineva și de douăzeci de ori mai ticălos. Pielea deschisă la culoare, barba lungă și neagră, un rînjit ce-i cuprinde toată fața. O gură plină de dinți mîncători de oameni, dinți tăioși ca ai Saturnului lui Goya. Și totuși tabloul îl jignește. De ce? Întrucît îl înfățișează în chip de muritor. Un uriaş, e adevărat, dar nu un jinn. Din carne și oase, nu din flăcări fără fum. O insultă serioasă pentru un Mare Ifrit.

(Și, după cum o vor arăta evenimentele, nu el era acel Mare Ifrit căruia îi plăcea carnea de om.)

În picturile artiștilor geniali adunați la scripitoarea curte a lui Akbar apar câteva imagini ale groaznicului Zumurrud-Şah, dar puține îl arată învingător. De cele mai multe ori apare ca adversar înfrînt al lui Hamza, eroul semi-mitic. Iată-l alături de soldații săi, fugind pe faimoasele sale urne zburătoare de armata lui Hamza. Aici, cît de înjositor!, a căzut într-o groapă săpată de niște grădinari ca să-i prindă pe cei ce dădeau iama prin

livezi și este bătut mâr de horticultorii infuriați. În avîntul lor de a-l preamări pe războinicul Hamza— și, prin intermediul acestei figuri fictive, pe adevăratul erou, împăratul care comandase tablourile —, artiștii îl fac praf pe Zumurrud-Șah. Este uriaș, dar neghiob. Nici măcar magia urnelor zburătoare nu-i a lui: urnele sînt trimise în zbor, ca să-l salveze, de către prietenul lui, vrăjitorul Zabardast. Acest *Zabardast*, care înseamnă „Fantasticul”, era și este, ca și Zumurrud-Șah, unul dintre cei mai puternici membri ai tribului jinnilor întunecați: un vrăjitor, da, dar unul ce se pricepea grozav la levitație. (Și la șerpi.) Iar dacă adevărata natură a acestor jinni ar fi fost dezvăluită de artiștii de la curtea mogulului, Hamza ar fi trebuit să ducă o bătălie mult mai grea decît cea pe care a dus-o.

Asta era una la mînă. Dar chiar dacă pictorii moguli nu l-ar fi reprezentat eronat, Zumurrud-Șah tot ar fi rămas dușmanul rasei umane, din cauza disprețului pe care-l nutrea față de firea omenească. Era ca și cînd ar fi considerat un afront personal complexitatea ființelor umane, inconsecvența lor innebunitoare, contradicțiile pe care nu făceau nici un efort să le elimine sau să le împace, amestecul lor de idealism și concupiscentă, măreție și meschinărie, adevăr și minciuni. Nu se cuvenea să fie luați mai în serios decît luai în serios un gîndac. În cel mai bun caz erau niște jucării, iar el reprezenta figura cea mai apropiată de un dumnezeu capricios la care puteau avea ei acces, iar dacă avea chef, îi va omorî pe toți doar așa, de amuzament. Cu alte cuvinte, chiar dacă filosoful Ghazali nu l-ar fi dezlănțuit asupra lumii nebănuitoare, s-ar fi dezlănțuit și singur. Propriile-i porniri se potriveau cu poruncile primite. Dar poruncile filosofului au fost clare.

— Bagă frica în ei, i-a spus Ghazali. Numai frica îl va îndrepta pe Omul păcătos înspre Dumnezeu. Frica e parte din Dumnezeu, în sensul că este răspunsul adecvat al acestei fapte nevolnice care e Omul în fața puterii infinite și naturii pedepsitoare a Atotputernicului. Am

putea spune că frica este ecoul lui Dumnezeu și ori de câte ori se aude acest ecou, oamenii cad în genunchi și cerșesc milă. În anumite părți ale Pământului Dumnezeu este deja temut. Nu-ți pierde vremea cu acele regiuni. Du-te acolo unde mândria Omului este nemăsurată, unde Omul se crede divin, distruge-i arsenalele și lupanarele, templele tehnologiei, cunoașterii și bogăției. Du-te și în locurile acelea sentimentale unde se spune că Dumnezeu este iubire. Du-te și arată-le adevărul.

— Nu trebuie să fiu de acord cu tine în privința lui Dumnezeu, a naturii sau chiar a existenței lui, i-a răspuns Zumurrud-Șah. Nu este și nici nu va fi vreodată treaba mea. Pe Tărîmul Fermecat nu vorbim despre religie, viața noastră de zi cu zi de acolo este complet diferită de viața de pe Pământ și, dacă pot să-mi spun și eu părerea, îi e mult superioară. Pot să-mi dau seama că ai rămas și după moarte tot un puritan încuiat, așa că nu voi intra în detalii, deși sînt picante. În orice caz, filosofia nu-i interesează decît pe pisălogi, iar teologia este vărul mai searbăd al filosofiei. Am să las chestiunile astea soporifice pe seama ta, în prăfuitul tău mormînt. Însă în ceea ce privește dorința ta, nu numai că ți-o accept ca poruncă: va fi plăcerea mea să mă supun. Cu condiția ca, din moment ce îmi ceri de fapt o suită de acțiuni, asta să-mi fie considerată îndeplinirea tuturor celor trei dorințe.

— De acord, a răspuns golul care era Ghazali.

Dacă morții s-ar putea hlizi de plăcere, atunci filosoful mort cu siguranță ar fi chicotit de bucurie. Jinnul a observat. (Jinnii pot fi uneori foarte intuitivi.)

— De unde atîta veselie? a vrut el să știe. A dezlănțui haosul asupra unei lumi nebănuitoare nu este o glumă, nu? Sau este?

Ghazali se gîndea la Ibn Rushd.

— Adversarul meu întru gîndire, i-a spus el lui Zumurrud-Șah, este un biet nebun care nutrește convingerea că, odată cu trecerea timpului, ființele umane se vor întoarce dinspre credință spre rațiune, în ciuda

tuturor neajunsurilor minții raționale. Eu, evident, sînt de altă părere. Am triumfat de multe ori în fața lui și totuși gîlceava noastră continuă. Iar într-o bătălie a minților e mare lucru să ai o armă secretă pe care s-o poți lansa, un as în mîneacă pe care să-l poți juca, un atu pe care să-l poți folosi la momentul potrivit. În cazul de față, puternicule Zumurrud, tu ești acest atu. Mă încîntă nedumerirea iminentă a acelui nebun, precum și inevitabila sa înfringere ce va veni.

— Filosofi sînt niște copii, a zis jinnul. Iar mie nu mi-au plăcut niciodată copiii.

A plecat plin de dispreț. Dar va veni vremea cînd se va întoarce la Ghazali, ca să asculte ce are de spus țărîna mortului. Va veni vremea cînd va fi mai puțin disprețuitor la adresa religiei și a lui Dumnezeu.

O remarcă legată de Zabardast: și el fusese cîndva capturat de o vrăjitoare muritoare, ceea ce pentru el era și mai umilitor decît dacă ar fi fost prins de un vrăjitor. Cei care studiază astfel de lucruri spun că se prea poate ca respectiva vrăjitoare să fi fost mîrșava Morgana le Fay, cea pomenită în legendele despre cavalerii Mesei Rotunde, care s-a culcat cu fratele ei în așternuturi incestuoase și a pus mîna și pe vrăjitorul Merlin, închizîndu-l într-o peșteră de cristal. Este o istorie pe care am auzit-o de la anumiți povestitori. Nu putem spune dacă e sau nu adevărată. Nici nu se consemnează cum a scăpat Zabardast. Ce se știe însă este că vrăjitorul era insuflețit de o furie față de rasa umană cel puțin egală cu cea a lui Zumurrud. Furia lui Zumurrud era însă inflăcărată. Mînia lui Zabardast era rece ca gheața polară.

Pe vremea aceea, vremea ciudățeniilor și a Războiului Lumilor care le-a urmat, președintele Statelor Unite era un bărbat neobișnuit de inteligent, convingător, contemplativ, subtil, măsurat la vorbă și la faptă, bun dansator (deși nu la fel de bun ca soția sa), încet la mînie, iute la